

SENTENZA TAL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA (It-Tielet Awla)

14 ta' Ġunju 2007*

Fil-kawża C-246/05,

li għandha bħala suġġett talba għal deċiżjoni preliminari skond l-Artikolu 234 KE, imressqa mill-Oberster Patent- und Markensenat (l-Awstrija), permezz ta' deċiżjoni tad-9 ta' Frar 2005, li waslet fil-Qorti tal-Ġustizzja fl-10 ta' Ġunju 2005, fil-proċedura

Armin Häupl,

vs

Lidl Stiftung & Co. KG,

IL-QORTI TAL-ĠUSTIZZJA (It-Tielet Awla),

komposta minn A. Rosas, President ta' l-Awla, A. Tizzano, A. Borg Barthet (Relatur), U. Lohmus u A. Ó Caoimh, Imħallfin,

* Lingwa tal-kawża: il-Ġermaniż.

Avukat Ġenerali: D. Ruiz-Jarabo Colomer,

Registatur: B. Fülöp, Amministratur,

wara li rat il-proċedura bil-miktub u wara s-seduta tal-21 ta' Settembru 2006,

wara li kkunsidrat l-osservazzjonijiet ipprezentati:

- għal A. Häupl, Patentanwalt, minnu stess, assistit minn W. Ellmeyer, Patentanwalt,
- għal Lidl Stiftung & Co. KG, minn H. Sonn, Patentanwalt,
- għall-Gvern Awstrijak, minn C. Pesendorfer, bħala aġent,
- għall-Gvern Franciż, minn G. de Bergues u J.-Ch. Niollet kif ukoll minn A.-L. During, bħala aġenti,
- għall-Kummissjoni tal-Komunitajiet Ewropej, minn G. Braun, N.B. Rasmussen u W. Wils, bħala aġenti,

wara li semgħet il-konklużjonijiet ta' l-Avukat Ġenerali, ipprezentati fis-seduta tas-26 ta' Ottubru 2006,

tagħti l-preżenti

Sentenza

- 1 It-talba għal deċiżjoni preliminari tirrigwarda l-interpretazzjoni ta' l-Artikoli 10(1) u 12(1), ta' l-Ewwel Direttiva tal-Kunsill 89/104/KEE, tal-21 ta' Diċembru 1988, biex jiġu approssimati l-liġijiet ta' l-Istati Membri dwar it-trade marks (ĠU 1989, L 40, p. 1, iktar 'il quddiem id-“Direttiva”).

- 2 Din it-talba giet ipprezentata fil-kuntest ta' kawża bejn A. Häupl u Lidl Stiftung & Co. KG (iktar 'il quddiem “Lidl”) dwar l-annullament ta' trade mark li l-proprjetarja tagħha hija din ta' l-aħħar.

Il-kuntest legiżlattiv

Id-dritt Komunitarju

- 3 L-Artikolu 10(1) tad-Direttiva jipprovdi:

“Jekk, f'perijodu ta' hames snin wara d-data li fiha tkun giet kompluta l-proċedura tar-reġistrazzjoni, il-proprjetarju ma użax it-trade mark ġenwinament fl-Istat Membru in konnessjoni mal-merkanzija jew is-servizzi li għalihom hi reġistrata, jew jekk tali użu gie sospiż matul perjodu mhux interrott ta' hames snin, it-trade

mark għandha tkun suġġetta għas-sanzjonijiet stabbiliti f'din id-Direttiva, sakemm hemm raġunijiet tajba għan-nuqqas ta' użu.”

- 4 Skond l-Artikolu 12(1) tad-Direttiva, “Trade mark għandha tkun suġġetta għar-revokazzjoni jekk, f'perjodu kontinwu ta' hames snin, ma tkunx giet użata ġenwinament fl-Istat Membru in konnessjoni mal-merkanzija jew servizzi li għalihom hi registrata, u ma hemmx raġunijiet validi għan-nuqqas ta' użu”.

Id-dritt internazzjonali

- 5 L-Artikolu 3(4) tal-Ftehim ta' Madrid dwar ir-registrazzjoni internazzjonali tat-trade marks, ta' l-14 ta' April 1891, rivedut l-aħħar fi Stokkolma fl-14 ta' Lulju 1967 u emendat fit-28 ta' Settembru 1979 (iktar 'il quddiem il-“Ftehim ta' Madrid”), jipprovdli li “l-Uffiċċju internazzjonali [ta' l-Organizzazzjoni Dinjija tal-Proprietà Intellettuali (WIPO), iktar 'il quddiem l-‘Uffiċċju internazzjonali’] jirreġistra mill-ewwel it-trade marks ipprezentati skond l-Artikolu 1. Ir-registrazzjoni għandha tinkludi d-data tat-talba għal registrazzjoni internazzjonali fil-pajjiż ta' oriġini kemm-il darba t-talba tkun waslet għand l-Uffiċċju internazzjonali fi żmien xahrejn minn din id-data” [traduzzjoni mhux uffiċjali].
- 6 L-Artikolu 19(1) tal-Ftehim fuq l-Aspetti li għandhom x'jaqsmu mal-Kummerċ tad-Drittijiet ta' Proprietà Intellettuali, li jinsab fl-Anness 1C tal-Ftehim ta' Marrakesch tal-15 ta' April 1994 li jwaqqaf l-Organizzazzjoni Dinjija tal-Kummerċ (GU L 336, p.

1, iktar 'il quddiem il-“Ftehim TRIPS”) jirreferi, għall-obbligu ta' użu ta' trade mark irregistrata b'dan il-mod:

“Kemmm il-darba l-użu jikkostitwixxi kundizzjoni neċessarja sabiex tinzamm reġistrazzjoni, ir-reġistrazzjoni tista' tiġi annullata biss wara perijodu kontinwu ta' nuqqas ta' użu ta' mill-anqas tliet snin, dejjem jekk il-proprjetarju tat-trade mark ma jagħtix raġunijiet legittimi bbażati fuq l-eżistenza ta' ostakli għall-użu tat-trade mark. Ċirkustanzi indipendenti mir-rieda tal-proprjetarju tal-privattiv tali li jikkostitwixxu ostaklu għall-użu tiegħu, bħal restrizzjonijiet fuq l-importazzjoni jew kundizzjonijiet oħra stabbiliti mill-gvern għall-prodotti jew servizzi protetti mit-trade mark, huma kkunsidrati raġunijiet legittimi għan-nuqqas ta' użu” [traduzzjoni mhux uffiċjali].

Id-dritt nazzjonali

7 Skond l-Artikolu 19 tal-liġi Awstrijaka dwar il-protezzjoni tat-trade marks (Markenschutzgesetz 1970, BGBI. 260/1970, iktar 'il quddiem il-“MSchG”), id-“dritt għal trade mark jibda jiddekorri mid-data li fiha ssir l-iskrizzjoni fir-reġistru tat-trade marks (reġistrazzjoni). Il-perijodu ta' protezzjoni jispicċa 10 snin wara t-tmiem tax-xahar tar-reġistrazzjoni”.

8 L-Artikolu 33a(1) tal-MSchG, jaqra kif ġej:

“Kull persuna għandha d-dritt titlob il-kancellazzjoni ta' trade mark li ilha rreġistrata fl-Awstrija għall-inqas għal hames snin jew tgawdi minn protezzjoni fl-Awstrija

skond l-Artikolu 2(2), kemm il-darba t-trade mark in kwistjoni ma tkunx giet użata fl-Awstrija għall-prodotti jew is-servizzi li fir-rigward tagħhom giet irregistrata matul il-ħames snin qabel id-data meta giet ippreżentata t-talba għal kancellazzjoni, la mill-proprjetarju u lanqas minn persuna terza bil-kunsens tal-proprjetarju, kif meħtieġ u bħala trade mark (Artikolu 10(a)), salv jekk il-proprjetarju tat-trade mark jista' jiġġustifika n-nuqqas ta' użu.”

- 9 Skond l-Artikolu 2 tagħha, il-MSchG testendi, b'analogija, għad-drittijiet ta' trade mark akkwistati għat-territorju tar-Repubblika ta' l-Awstrija bis-saħħa ta' ftehim internazzjonali.

Il-kawża prinċipali u d-domandi preliminari

- 10 Lidl hija l-proprjetarja tat-trade mark figurattiva u verbali “Le chef de cuisine”. It-trade mark bażika Ġermaniża ilha protetta mit-8 ta' Lulju 1993 u t-trade mark internazzjonali — irregistrata wkoll għall-Awstrija —, mit-12 ta' Ottubru 1993. Din ta' l-aħħar giet ippubblika fit-2 ta' Diċembru 1993 mill-Uffiċċju internazzjonali u giet innotifikata lill-pajjiżi kontraenti indikati.
- 11 Lidl tmexxi katina ta' supermarkits li ilhom jeżistu fil-Ġermanja mill-1973. L-ewwel supermarkit Lidl ġewwa l-Awstrija nfetaħ fil-5 ta' Novembru 1998. Il-konvenuta tikkummerċjalizza ikel lest bit-trade mark “Le chef de cuisine” biss fil-ħwienet tagħha stess. Qabel ma nfetħu l-ewwel supermarkits tagħha fl-Awstrija, Lidl ippreżentat il-prodott fil-kumpannija tagħha, ftiehmet mal-fornituri tagħha u bdiet taħżen il-provvisti li kienu diġà kkunsinjati lilha.

- 12 Fit-13 ta' Ottubru 1998, A. Häupl talab il-kancellazzjoni ta' l-imsemmija trade mark minhabba nuqqas ta' uzu fit-territorju tar-Repubblika ta' l-Awstrija, abbażi ta' l-Artikolu 33a(1) tal-MSchG. Fil-fehma tiegħu, it-terminu ta' hames snin previst f'din id-dispożizzjoni beda jiddekorri mill-bidu tal-perijodu tal-protezzjoni, jiġifieri mit-12 ta' Ottubru 1993. Lidl ikkontestat it-talba għal kancellazzjoni. Hija sostniet li l-imsemmi terminu beda jiddekorri fit-2 ta' Diċembru 1993, u għalhekk skada fit-2 ta' Diċembru 1998. F'din id-data, hija poġġiet il-prodotti bit-trade mark in kwistjoni għall-bejgħ fl-ewwel supermarket Awstrijak tagħha. Hija ziedet tgħid li, mill-1994, hija kienet ippjanifikat espansjoni fl-Awstrija, imma l-ftuħ ta' supermarketi godda f'dan l-Istat Membru dam minhabba "ostakli burokratiċi", b'mod partikolari, dewmien fil-hruġ ta' liċenzji għal din l-espansjoni.
- 13 In-Nichtigkeitsabteilung des Patentamtes (diviżjoni tal-Kancellazzjoni ta' l-Uffiċċju tal-Privattivi Awstrijak) iddikjara t-trade mark bħala mhux protetta fit-territorju tar-Repubblika ta' l-Awstrija b'effett mit-12 ta' Ottubru 1998. Lidl appellat minn din id-deċiżjoni quddiem l-Oberster Patent- und Makensenat (Awla Superjuri tal-privattivi u tat-trade marks).
- 14 F'dan il-kuntest, l-Oberster Patent- und Markensenat iddeċidiet li tissospendi l-proċedurimenti u li tressaq quddiem il-Qorti tal-Gustizzja d-domandi preliminari li ġejjin:

"1) L-Artikolu 10(1) tad-Direttiva 89/104/KEE [...] għandu jiġi interpretat fis-sens li l-espresjoni 'data li fiha tkun ġiet kompluta l-proċedura tar-registrazzjoni' tfisser il-bidu tal-perijodu ta' protezzjoni?

- 2) L-Artikolu 12(1) ta' [din] id-Direttiva għandu jiġi interpretat fis-sens li jeżistu raġunijiet legittimi għan-nuqqas ta' użu tat-trade mark fil-każ fejn l-attwazzjoni, mill-proprjetarju tat-trade mark, ta' l-istrateġija imprenditorjali segwita tiġi posposta għal raġunijiet li l-kumpannija m'għandhiex kontroll fuqhom, jew il-proprjetarju tat-trade mark huwa obbligat jimmodifika l-istrateġija imprenditorjali tiegħu biex ikun jista' juża t-trade mark fit-terminu preskritt?"

Fuq il-kompetenza tal-Qorti tal-Ġustizzja

- 15 Qabel ma tingħata risposta għad-domandi magħmula, għandu jiġi eżaminat jekk l-Oberster Patent- und Markensenat hijiex qorti fis-sens ta' l-Artikolu 234 KE u jekk, konsegwentement, il-Qorti tal-Ġustizzja hijiex kompetenti biex twiegeb id-domandi li tressqu quddiemha.
- 16 Jirrizulta minn ġurisprudenza kostanti li, sabiex jiġi evalwat jekk il-korp li qed jagħmel ir-rinviju għandux karatteristiċi ta' qorti skond id-dispożizzjoni msemmija, kwistjoni li hija rregolata biss mid-dritt Komunitarju, il-Qorti għandha tqis numru ta' fatturi, bħall-kwistjoni jekk il-korp huwiex stabbilit mil-liġi, il-permanenza tiegħu, in-natura obligatorja tal-ġurisdizzjoni tiegħu, in-natura kontenzjuża tal-proċedura, l-applikazzjoni, mill-korp, tar-regoli ta' dritt, kif ukoll l-indipendenza tiegħu (ara, b'mod partikolari, is-sentenzi tas-17 ta' Settembru 1997, Dorsch Consult, C-54/96, Ġabra p. I-4961, punt 23, kif ukoll tal-31 ta' Mejju 2005, Syfait *et*, C-53/03, Ġabra p. I-4609, punt 29).
- 17 F'dan ir-rigward, għandhom jiġu kkunsidrati, kif għamel l-Avukat Ġenerali fil-punti 25 sa 29 tal-konklużjonijiet tiegħu, id-dispożizzjonijiet tal-liġi Awstrijaka dwar il-privattivi (Patentgesetz 1970, BGBl. 259/1970, iktar 'il quddiem il-"Patentgesetz").

- 18 Jirrizulta, l-ewwel nett, mill-Artikoli 74 u 75 ta' din il-liġi, li jiddeterminaw il-kompetenza u l-kompożizzjoni ta' l-Oberster Patent- und Markensenat, li dan il-korp jissodisfa l-kriterji dwar l-oriġini legali u l-indipendenza. Barra minn hekk, l-Artikolu 74(9) ta' l-imsemmija liġi jipprovdi, b'mod esplicitu, li l-membri ta' l-imsemmi korp jeżerċitaw il-funzjoni tagħhom indipendentament, mingħajr ma huma marbuta minn ebda istruzzjoni. Il-paragrafi 6 u 7 ta' l-istess Artikolu jipprovdu li l-mandat tagħhom huwa għal hames snin li jista' jiġġedded u ma jistax jintemm qabel, hlief minhabba raġunijiet eċċezzjonali u ddefiniti b'mod ċar, bħat-telf tan-nazzjonalità Awstrijaka jew anke restrizzjoni fuq il-kapaċità legali.
- 19 Il-permanenza ta' l-Oberster Patent- und Markensenat tista' tiġi dedotta mill-Artikolu 70(2) u (3), kif ukoll mill-Artikolu 74(1) tal-Patentgesetz, li jipprovdu li din l-istanza hi kompetenti sabiex tiddeċiedi appelli kontra d-deċizjonijiet tan-Nichtigkeitsabteilung des Patentamtes u tal-Beschwerdeabteilung des Patentamtes (Bord ta' l-Appell ta' l-uffiċċju tal-privattivi Awstrijak) mingħajr ebda limitazzjoni fiż-żmien. In-natura obbligatorja tal-ġurisdizzjoni ta' l-imsemmija istanza tirrizulta minn dawn l-istess dispożizzjonijiet, billi l-kompetenza tagħha biex tiddeċiedi l-imsemmija appelli hija stabbilita mil-liġi u m'hijiex ta' natura fakultattiva.
- 20 Fir-rigward tal-proċedura quddiem l-Oberster Patent- und Markensenat, l-Artikolu 140(1) tal-Patentgesetz jirreferi għall-Artikoli 113 sa 127 u 129 sa 136 ta' l-imsemmija liġi, li jistabbilixxu r-regoli ta' proċedura, u li juru li dan il-korp japplika r-regoli ta' dritt u li l-proċedura quddiemu hija waħda kontenzjuża.
- 21 Jirrizulta mill-kunsiderazzjonijiet preċedenti, li l-Oberster Patent- und Markensenat tikkostitwixxi qorti fis-sens ta' l-Artikolu 234 KE u, konsegwentement, il-Qorti tal-Gustizzja hija kompetenti sabiex twieġeb id-domandi li tressqu quddiemha.

Fuq id-domandi preliminari

Fuq l-ewwel domanda

- 22 Permezz ta' l-ewwel domanda preliminari, il-qorti tar-rinviju qiegħda tistaqsi jekk l-Artikolu 10(1) tad-Direttiva għandux jiġi interpretat fis-sens li l-espressjoni “data li fiha tkun għet kompluta l-proċedura tar-reġistrazzjoni” tfisser il-bidu tal-perijodu ta' protezzjoni. Hija għalhekk tixtieq tkun taf jekk it-terminu ta' ħames snin mogħti lill-proprjetarju ta' trade mark sabiex jibda jagħmel użu ġenwin minnha jibdiex jiddekorri mill-mument meta jibda l-perijodu ta' protezzjoni tat-trade mark ikkonċernata.
- 23 Ir-rikorrent fil-kawża prinċipali kif ukoll il-Gvern Awstrijak isostnu li d-data tar-reġistrazzjoni, jiġifieri l-mument li minnu jibda jiddekorri l-perijodu ta' protezzjoni skond id-dritt Awstrijak, tikkorrispondi għad-“data li fiha tkun għet kompluta l-proċedura tar-reġistrazzjoni” fis-sens ta' l-Artikolu 10(1) tad-Direttiva.
- 24 Min-naħa l-oħra, fil-fehma tal-konvenuta fl-ewwel istanza, tal-Gvern Franciż kif ukoll tal-Kummissjoni tal-Komunitajiet Ewropej, l-espressjoni d-“data li fiha tkun għet kompluta l-proċedura tar-reġistrazzjoni” ma tirreferix għall-bidu tal-perijodu ta' protezzjoni, imma għad-data li fiha titlesta l-proċedura ta' eżami quddiem l-uffiċċju inkarigat b'din il-proċedura. Fir-rigward ta' proċedura ta' reġistrazzjoni internaz-

zjonali skond il-Ftehim ta' Madrid, din ta' l-aħħar ma tistax tkun kompluta qabel ma jiskadi t-terminu ta' żmien li għandhom l-awtoritajiet nazzjonali sabiex jiddeċiedu dwar rifjut provvizorju ta' protezzjoni jew qabel ma l-protezzjoni tiġi kkonfermata minnhom b'mod definittiv.

- 25 Sabiex tingħata risposta għad-domanda preliminari, għandu qabel kollox jiġi enfasizzat li diversi ordinamenti ġuridiċi huma involuti fil-proċess ta' reġistrazzjoni internazzjonali tat-trade mark, bħalma huwa l-każ fil-kawża prinċipali. Fil-fatt, minn naħa japplikaw id-dispożizzjonijiet tal-Ftehim ta' Madrid, li essenzjalment jiddeterminaw dik il-parti tar-reġistrazzjoni li ssir quddiem l-Uffiċċju internazzjonali, u min-naħa l-oħra, id-dispożizzjonijiet legiżlattivi nazzjonali, li għandhom jikkonformaw mad-dritt Komunitarju, b'mod partikolari, mad-Direttiva. F'dan ir-rigward, l-Artikolu 1 ta' l-imsemmija Direttiva jipprovdi li din ta' l-aħħar "għandha tapplika għal kwalunkwe trade mark [...] li hi s-sugġett [...] tar-reġistrazzjoni internazzjonali li għandha effett fi Stat Membru".
- 26 Barra minn hekk, għandu jingħad li, kif tindika t-tielet premessa tad-Direttiva, din m'għandhiex l-għan li tapprossima totalment il-liġijiet ta' l-Istati Membri dwar it-trade marks. F'dan ir-rigward, il-ħames premessa ta' din id-Direttiva tenfasizza li "l-Istati Membri jibqgħu [...] liberi li jiffissaw id-dispożizzjonijiet ta' proċedura dwar ir-reġistrazzjoni, ir-revokazzjoni u l-invalidità tat-trade marks miksuba mir-reġistrazzjoni; [...] jistgħu, per eżempju, jiddeterminaw il-forma tar-reġistrazzjoni tat-trade marks u proċeduri ta' invalidità, jiddeċiedu jekk drittijiet preċedenti għandhomx ikunu invokati jew għall-proċedura tar-reġistrazzjoni jew għall-proċedura ta' invalidità jew għat-tnejn u, jekk jippermettu li drittijiet preċedenti jkunu invokati fil-proċedura tar-reġistrazzjoni, li jkollhom proċedura ta' opposizzjoni jew eżami ex-ufficio jew it-tnejn". Minn dawn il-premessi tad-Direttiva jirrizulta li din ma tapprossimax l-aspett proċedurali tar-reġistrazzjonijiet tat-trade marks.
- 27 Dawn il-premessi għandhom jittiehdu in kunsiderazzjoni sabiex jiġi interpretat l-Artikolu 10(1) tad-Direttiva. F'dan ir-rigward, għandu jiġi nnutat li din id-dispożizzjoni ma tiddeterminax b'mod ċar hafna l-bidu tal-perijodu ta' użu u, għaldaqstant, id-data inizjali li minnha jibda jiddekorri t-terminu ta' ħames snin. Fil-fatt, il-formulazzjoni tagħha tiddefinixxi din id-data inizjali b'referenza għall-proċedura ta' reġistrazzjoni, li huwa qasam li mhuwiex armonizzat mid-Direttiva. Kif issostni l-Kummissjoni, din il-formulazzjoni tippermetti li l-imsemmi terminu jiġi adattat għall-partikolaritajiet tal-proċeduri nazzjonali.

- 28 Minn dan jirriżulta li l-Istati Membri huma liberi jorganizzaw il-proċedura ta' reġistrazzjoni u għaldaqstant huma jistgħu jiddeċiedu meta din għandha tkun ikkunsidrata bħala kompluta.
- 29 Fil-każ ta' reġistrazzjoni internazzjonali, bħal dik in kwistjoni fil-kawża prinċipali, huwa l-Istat Membru li fir-rigward tiegħu saret it-talba għal reġistrazzjoni li għandu jiddetermina l-mument meta tispicċa l-proċedura ta' reġistrazzjoni permezz tar-regoli proċedurali tiegħu.
- 30 Għaldaqstant, l-argument tar-rikorrent fil-kawża prinċipali, li jgħid li d-data ta' l-iskrizzjoni tat-trade mark fir-reġistru hija d-"data li fiha tkun għet kompluta l-proċedura tar-reġistrazzjoni" fis-sens ta' l-Artikolu 10(1) tad-Direttiva ma jistax jiġi aċċettat. Dan l-argument iwassal, fil-fatt, sabiex l-imsemmija dispożizzjoni tiġi interpretata biss fid-dawl tar-regoli tal-proċedura Awstrijaċi, filwaqt li d-determinazzjoni tad-data li għaliha tirreferi din id-dispożizzjoni tista', għar-raġunijiet li ssemmev fil-punti preċedenti, tvarja minn leġiżlazzjoni nazzjonali għal oħra.
- 31 Fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet preċedenti, ir-risposta għall-ewwel domanda preliminari għandha tkun li d-"data li fiha tkun għet kompluta l-proċedura tar-reġistrazzjoni", fis-sens ta' l-Artikolu 10(1) tad-Direttiva għandha tiġi ddeterminata f'kull Stat Membru skond ir-regoli tal-proċedura fir-rigward tar-reġistrazzjoni li jkunu fis-sehħ f'dak l-Istat.

Fuq it-tieni domanda

- 32 Permezz tat-tieni domanda, il-qorti tar-rinviju qiegħda tistaqsi jekk l-Artikolu 12(1) tad-Direttiva għandux jiġi interpretat fis-sens li jeżistu raġunijiet legittimi għannuqqas ta' użu ta' trade mark fil-każ fejn l-attwazzjoni, mill-proprietarju ta' din it-trade mark, ta' l-istrateġija imprenditorjali segwita tiġi posposta għal raġunijiet li l-kumpannija m'għandhiex kontroll fuqhom, jew inkella jekk il-proprietarju tat-trade mark, fl-istess każ, huwiex obligat jimmodifika din l-istrateġija biex ikun jista' juża it-trade mark fit-terminu preskritt.
- 33 F'dan ir-rigward jirriżulta mid-deċiżjoni tar-rinviju li l-fatt li l-kummerċjalizzazzjoni tal-prodotti koperti mit-trade mark in kwistjoni fil-kawża prinċipali giet posposta fis-suq Awstrijak kien ir-riżultat, minn naħa waħda, ta' l-istrateġija ta' Lidl li ma tikkummerċjalizzax dawn il-prodotti ħlief fil-hwienet tagħha stess, u min-naħa l-oħra, tal-fatt li l-ftuħ ta' l-ewwel supermarkits Awstrijaċi tagħha dam minhabba "ostakli burokratiċi".
- 34 Il-Gvern Awstrijak għandu dubji dwar l-ammissibbiltà ta' din id-domanda, minhabba li din hija fformulata f'termini astratti ħafna u d-deskrizzjoni tal-fatti mhijiex konkreta biżżejjed.
- 35 Ghalkemm id-digriet tar-rinviju jaġhti biss sunt qasir tal-kuntest fattwali li fuqu hija bbażata t-tieni domanda, filwaqt li l-partijiet fil-kawża prinċipali jevokaw, min-naħa l-oħra, bosta elementi fattwali, madankollu din iċ-ċirkustanza ma tistax twassal, f'dan il-każ, għall-inammissibbiltà ta' din id-domanda. Fil-fatt, il-preżentazzjoni mill-qorti tar-rinviju tal-kuntest fattwali, anki jekk fil-qosor, tippermetti lill-Qorti tal-Ġustizzja tifhem b'mod suffiċjenti l-kuntest li fih saret id-domanda msemmija sabiex tingħata risposta utli għal din u sabiex l-imsemmija qorti tkun tista' tiddeċiedi l-kawża prinċipali fid-dawl ta' l-elementi fattwali kollha, li hi biss tista' tevalwa. Għaldaqstant, it-tieni domanda għandha tiġi kkunsidrata bhala ammissibbli.

- 36 Fir-rigward tal-mertu, l-osservazzjonijiet ipprezentati lill-Qorti tal-Ġustizzja dwar l-interpretazzjoni ta' l-Artikolu 12(1) tad-Direttiva jaqblu li l-frazi "raġunijiet legittimi" għandha tinghata tifsira ta' ċirkustanzi li m'għandhomx x'jaqsmu jew li huma indipendenti mir-rieda ta' l-impreżi kkonċernata.
- 37 Madankollu, r-rikorrent fil-kawża prinċipali jispeċifika li strategija imprenditorjali ma tista' qatt, fiha nfisha, tikkostitwixxi raġuni skużabbli u li għandha, f'kull każ, tiġi evalwata l-imġiba konkreta tal-proprjetarju tat-trade mark meta ġie ffaċċjat bid-diffikultajiet li m'għandhomx x'jaqsmu mal-kumpannija.
- 38 Il-konvenuta fil-kawża prinċipali tikkunsidra, nin-naħa tagħha, li diffikultajiet li m'għandhomx x'jaqsmu mal-kumpannija, li jdewmu l-attwazzjoni ta' l-istrategija imprenditorjali fuq il-livell ekonomiku, jikkostitwixxu raġunijiet legittimi għan-nuqqas ta' użu tat-trade mark.
- 39 Il-Kummissjoni hija tal-fehma li ma jeżistux raġunijiet legittimi għan-nuqqas ta' użu ta' trade mark meta l-attwazzjoni ta' l-istrategija imprenditorjali segwita mill-proprjetarju ta' din it-trade mark, li hija ġeneralment ir-responsabbiltà ta' dan ta' l-aħħar, damet minhabba raġunijiet li m'għandhomx x'jaqsmu ma' dan il-proprjetarju, imma dan naqas milli jadatta l-istrategija imprenditorjali fil-ħin.
- 40 Skond il-Gvern Awstrijak, jeżistu raġunijiet legittimi għan-nuqqas ta' użu tat-*trade mark* meta dan jirriżulta minn dewmien fl-attwazzjoni ta' strategija imprenditorjali ġenwinament immexxija, li huwa attribwibbli għal raġunijiet li m'għandhomx x'jaqsmu mal-kumpannija, b'mod partikolari, raġunijiet legali jew raġunijiet ekonomiċi importanti.

- 41 Fl-aħħar nett, il-Gvern Franciż isostni li l-frazi “raġunijiet legittimi” għandha tfisser ċirkustanzi indipendenti mir-rieda ta’ l-impriza, bħalma huma rekwiżiti imposti mill-awtoritajiet pubbliċi jew każijiet ta’ forza maġġuri.
- 42 Preliminarjament, għandu jiġi evalwat jekk il-kunċett ta’ “raġunijiet legittimi” fis-sens ta’ l-Artikolu 12(1) tad-Direttiva għandux jiġi interpretat b’mod uniformi.
- 43 Jirriżulta mill-eżiġenzi kemm ta’ l-implementazzjoni uniformi tad-dritt Komunitarju kif ukoll mill-prinċipju ta’ trattament ugwali li t-termini ta’ dispozizzjoni tad-dritt Komunitarju li ma jinkludu ebda referenza espliċita għad-dritt ta’ l-Istati Membri sabiex jiġu ddeterminati s-sens u l-portata tagħha għandhom normalment jingħataw, fil-Komunità kollha, interpretazzjoni awtonoma u uniformi (ara, f’dan is-sens, is-sentenzi tal-11 ta’ Marzu 2003, Ansul, C-40/01, punt 26 u tad-19 ta’ Settembru 2000, Linster, C-287/98, Ġabra p. I-6917, punt 43).
- 44 Fis-sentenza Ansul, iċċitata iktar ’il fuq, il-Qorti tal-Ġustizzja kkunsidrat li l-kunċett ta’ “użu ġenwin” ta’ trade mark kif jintuża fl-Artikolu 10 u l-Artikolu 12 tad-Direttiva għandu jiġi interpretat b’mod uniformi (punt 31 tas-sentenza Ansul, iċċitata iktar ’il fuq). Fil-fatt, jirriżulta mis-sitt, mit-tmien u mid-disa’ premessi tad-Direttiva kif ukoll mill-Artikoli 10 sa 15 tagħha, li l-legiżlatur Komunitarju kellhu l-ħsieb li jissuġġetta ż-żamma tad-drittijiet tat-trade mark għall-istess kundizzjoni ta’ użu ġenwin f’kull Stat Membru, b’tali mod li l-livell ta’ protezzjoni tat-trade mark ma jvarjax skond il-liġi applikabbli (punti 27 sa 29 tas-sentenza Ansul, iċċitata iktar ’il fuq). Billi l-għan tar-raġunijiet legittimi huwa li jkun jistgħu jiġu ġġustifikati sitwazzjonijiet fejn ma kienx hemm użu ġenwin ta’ trade mark sabiex tiġi evitata r-revoka tat-trade mark, il-funzjoni tagħhom hi għaldaqstant marbuta mill-qrib ma’ dik ta’ l-użu ġenwin, b’tali mod li l-kunċett ta’ raġunijiet legittimi jissodisfa l-istess eżiġenzi ta’ interpretazzjoni uniformi bħall-kunċett ta’ użu ġenwin tat-trade mark.
- 45 Konsegwentement, hija l-Qorti tal-Ġustizzja li għandha tagħti interpretazzjoni uniformi tal-kunċett ta’ “raġunijiet legittimi għan-nuqqas ta’ użu”, li għalih jirreferi l-Artikolu 12(1) tad-Direttiva.

- 46 L-Artikolu 12(1) tad-Direttiva jirregola l-każ fejn trade mark kienet irreġistrata imma l-proprjetarju tagħha m'għamilx użu minnha. Jekk dan huwa l-każ matul perijodu kontinwu ta' ħames snin, il-proprjetarju jista' jkun suġġett għar-revoka tad-drittijiet tiegħu sakemm ma jkunx jista' jinvoka raġunijiet legittimi.
- 47 Għaldaqstant, għandu jiġi kkonstatat li din id-dispożizzjoni ma tagħti ebda indikazzjoni dwar in-natura u l-karatteristiċi tar-“raġunijiet legittimi” li hija ssemmi.
- 48 Madankollu, il-Ftehim TRIPS, li tiegħu l-Komunità Ewropeja hija parti kontraenti, jitratta wkoll, fil-Artikolu 19(1) tiegħu, l-obbligu ta' użu tat-trade mark kif ukoll ir-raġunijiet li jistgħu jiġġustifikaw in-nuqqas ta' użu ta' din. Madankollu, id-definizzjoni ta' dan il-kunċett, li jinsab fih, tista' tikkostitwixxi element ta' interpretazzjoni tal-kunċett simili ta' raġunijiet legittimi użati fil-kuntest tad-Direttiva.
- 49 Għaldaqstant, skond l-Artikolu 19(1) tal-Ftehim TRIPS, huma kkunsidrati bħala raġunijiet validi dawk li jiġġustifikaw in-nuqqas ta' użu ċirkustanzi indipendenti mir-rieda tal-proprjetarju tat-trade mark u li jikkostitwixxu ostaklu għall-użu ta' din.
- 50 Għaldaqstant, għandu jiġi ddeterminat liema tipi ta' ċirkustanzi jikkostitwixxu ostaklu għall-użu tat-trade mark fis-sens ta' l-imsemmija dispożizzjoni. Fil-fatt, mhijiex haġa rari li f'xi hin jinqalgħu ċirkustanzi indipendenti mir-rieda tal-proprjetarju ta' trade mark li jfixklu l-preparazzjonijiet għall-użu ta' din it-trade mark. Madankollu, f'numru sostanzjali ta' każijiet dawn ikunu diffikultajiet li jistgħu jingħelbu.

- 51 F'dan ir-rigward, għandu jiġi rrilevat li t-tmien premessa tad-Direttiva tipprovdi li “sabiex ikun imnaqqas t-total tan-numru tat-trade marks irreġistrati u protetti fil-Komunità [...], huwa essenzjali li jiġi meħtieġ li trade marks għandhom ikunu fil-fatt użati, jew jekk mhux użati, ikunu sugġetti għal revokazzjoni”. Fid-dawl ta' din il-premessa, jidher li jekk tingħata portata kbira lill-kunċett ta' raġunijiet legittimi għan-nuqqas ta' użu ta' trade mark dan imur kontra l-istruttura ta' l-Artikolu 12(1) tad-Direttiva. Fil-fatt, il-kisba ta' l-għan imsemmi fl-imsemmija premessa tiġi kompromessa jekk kull ostaklu, anke jekk minimu, imma li jkun indipendenti mir-rieda tal-proprjetarju, huwa suffiċjenti biex jiġġustifika n-nuqqas ta' użu ta' din.
- 52 B'mod partikolari, kif enfasizza għustament l-Avukat Ġenerali fil-punt 79 tal-konkluzjonijiet tiegħu, mhuwiex suffiċjenti li l-“ostakli ta' natura burokratika” bħal dawk allegati fil-kawża prinċipali ma jaqgħux fl-isfera tar-rieda tal-proprjetarju tat-trade mark, peress li dawk l-ostakli jridu, barra minn hekk, ikollhom relazzjoni diretta mat-trade mark, sal-punt li l-użu ta' din jiddependi mill-ikkompletar tal-proċeduri amministrattivi kkonċernati.
- 53 Madankollu, għandu jingħad li mhuwiex neċessarju li l-ostaklu jirrendi l-użu tat-trade mark impossibbli sabiex dan jiġi kkunsidrat bħala li għandu relazzjoni diretta biżżejjed mat-trade mark, peress li dan jista' jkun il-każ ukoll meta l-ostaklu jirrendi l-użu tagħha mhux raġonevoli. Fil-fatt, jekk ostaklu huwa tali li jikkomprometti serjament użu propizju tat-trade mark, ma jistax jiġi raġonevolment mistenni mill-proprjetarju tagħha li jużaha minkejja kollox. Għaldaqstant, per eżempju, il-proprjetarju ma jistax raġonevolment jintalab jikkummerċjalizza l-prodotti tiegħu mal-kompetituri tiegħu. F'każijiet bħal dawn, ma jidhirx li huwa raġonevoli li proprjetarju jintalab jimmodifika l-istrategija imprenditorjali tiegħu sabiex jirrendi l-użu ta' din it-trade mark possibbli xorta waħda.

- 54 Jirrizulta minn dan li huma biss l-ostakli li għandhom relazzjoni diretta biżżejjed mat-trade mark li jirrendu l-użu tagħha impossibbli jew mhux raġonevoli u li huma indipendenti mir-rieda tal-proprjetarju li jistgħu jikkwalifikaw bħala “raġunijiet legittimi għan-nuqqas ta’ użu” tat-trade mark. Għandu jiġi evalwat, każ b’każ jekk bidla fl-istrategija imprenditorjali sabiex jingheleb l-ostaklu twassalx għal użu tat-trade mark mhux raġonevoli. Hija l-qorti tar-rinviju li qed tiehu konjizzjoni tal-kawża prinċipali u hija biss tista’ tikkonstata l-fatti rilevanti, li tista’ tagħmel din l-evalwazzjoni fil-kuntest ta’ din il-kawża.
- 55 Fid-dawl tal-kunsiderazzjonijiet preċedenti, ir-risposta għat-tieni domanda preliminari għandha tkun li l-Artikolu 12(1) tad-Direttiva għandu jiġi interpretat fis-sens li jikkostitwixxu “raġunijiet legittimi għan-nuqqas ta’ użu” ta’ trade mark dawk l-ostakli li għandhom relazzjoni diretta biżżejjed mat-trade mark li jirrendu l-użu tagħha impossibbli jew mhux raġonevoli u li huma indipendenti mir-rieda tal-proprjetarju. Hija l-qorti tar-rinviju li għandha tevalwa l-elementi ta’ fatt tal-kawża prinċipali fid-dawl ta’ dawn il-kunsiderazzjonijiet.

Fuq l-ispejjeż

- 56 Peress li l-proċedura għandha, fir-rigward tal-partijiet fil-kawża prinċipali, in-natura ta’ kwistjoni mqajma quddiem il-qorti tar-rinviju, hija din il-qorti li tiddeċiedi fuq l-ispejjeż. L-ispejjeż sostnuti għas-sottomissjonijiet ta’ l-osservazzjonijiet lill-Qorti tal-Ġustizzja, barra dawk ta’ l-imsemmija partijiet, ma jistgħux jithallsu lura.

Għal dawn il-motivi, Il-Qorti tal-Ġustizzja (It-Tielet Awla) taqta’ u tiddeċiedi:

- 1) **Id-“data li fiha tkun giet kompluta l-proċedura tar-registrazzjoni” fis-sens ta’ l-Artikolu 10(1) ta’ l-Ewwel Direttiva tal-Kunsill 89/104/KEE tal-21 ta’ Diċembru 1988 biex jiġu approssimati l-liġijiet ta’ l-Istati Membri dwar it-trade marks, għandha tiġi ddeterminata f’kull Stat Membru skond ir-regoli tal-proċedura fir-rigward tar-registrazzjoni li jkun fis-sehħ f’dak l-Istat.**

- 2) L-Artikolu 12(1) tad-Direttiva 89/104 għandu jiġi interpretat fis-sens li jikkostitwixxu “raġunijiet legittimi għan-nuqqas ta’ użu” ta’ trade mark dawk l-ostakli li għandhom relazzjoni diretta biżżejjed mat-trade mark li jirrendu l-użu tagħha impossibbli jew mhux raġonevoli u li huma indipendenti mir-rieda tal-proprjetarju. Hija l-qorti tar-rinviju li għandha tevalwa l-elementi ta’ fatt tal-kawża prinċipali fid-dawl ta’ dawn il-kunsiderazzjonijiet.

Firem